

Тарас ОТКОВИЧ

завідувач відділу наукових досліджень

Львівського філіалу

Національного науково-дослідного

реставраційного центру України

ІСТОРІЯ ЕКСПОНУВАНЬ ІКОНОСТАСА ЦЕРКВИ ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА З МОНАСТІРЯ СКИТ МАНЯВСЬКИЙ (БОГОРОДЧАНСЬКИЙ ІКОНОСТАС) АВТОРСТВА ІОВА КОНДЗЕЛЕВИЧА

Анотація. У статті досліджується історія експонувань іконостаса та його частин із церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський авторства Іова Кондзелевича, розглянуто обставини цих виставок, що мали значний резонанс серед української громадськості, привертати увагу до вітчизняного сакрального малярства, його історію.

Ключові слова: Богородчанський іконостас, історія експонувань, малярство, церква.

Вивчаючи давнє українське мистецтво, можемо гордитися та захоплюватися вітчизняним іконописом, що ввібрав суть українського духу, втілив характер українського народу, асимілювавши для цього спочатку досягнення візантійської цивілізації, її світосприйняття, а пізніше й досягнення західноєвропейської. Найвищим досягненням українського мистецтва періоду XVII — першої половини XVIII ст. є названий іконостас, який визнано апогеєм іконописної творчості, його вершиною та логічним завершенням. Серед відомих українських іконостасів цього періоду, які дійшли до нашого часу, одним з найпомітніших є іконостас церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський, більше відомий як “Богородчанський іконостас” за місцем його виявлення. Створив його в 1698 - 1705 рр. іконописець Йов Кондзелевич для карпатського монастиря Скит Манявський — значного культурного та духовного центру Галичини на межі ренесансного й

барокового стилів, іконостас фактично став останнім величним спалахом так званого “золотого віку українського іконостаса” XVII ст. та його вершиною.

Вивчаючи іконостас, його іконографічні особливості, історичну долю, не можна оминати й історію його експонування та вивчення вже як музейного об’єкта, оскільки це важливий чинник, для розуміння мистецької, духовної та історичної цінності. Адже до його історичної долі дотичні визначні особистості української культури — митрополит Андрей Шептицький, Іларіон Свенціцький, Михайло Драган.

Метою нашого дослідження є вивчити історію експонування іконостаса, простежити обставини та історію цих експонувань, а також висвітлити місце окремих особистостей української, польської та австрійської історії в цих процесах.

Початковим місцем своєрідного експонування іконостаса можна вважати дерев’яну церкву в Богородчанах, у якій пам’ятка перебувала від 1785 р. Як іконостас був розташований у церкві — відомо з фотографії, зробленої орієнтовно 1894 р. [1, 213]. Про повноцінне та класичне експонування не йшлося, оскільки іконостас був пристосований при монтуванні для діючої церкви та виконував свою літургійну роль, тому не вивчався і не був забезпечений професійним музейним доглядом. Проте, це було місце, де пам’ятка культури збереглася, тут її відкрив дослідник Войцех Дідушицький 1880 р.

Перші спроби тимчасового експонування іконостаса як цілісно, так і фрагментарно були ще в період його перебування в Богородчанах, зокрема, для показу на виставках у Львові 1885 р. на Археологічній та Етнографічній [2, 181], а також 1894 р. на відомій Крайовій виставці [3]. Щодо виставки 1885 р. інформація суперечлива, оскільки в каталозі виставки [4] іконостас не згаданий, а є тільки непряме згадування: “... Жителі Прикарпатських міст Долина та Богородчани, що на Станіславщині (сьогодні Івано-Франківська область) спеціально для археологічної виставки привезли у Львів стародавні дерев’яні різьблені іконостаси. Вони відзначалися надзвичайно рясним та високохудожнім оформленням” [2, 181]. Ця інформація не може бути достатньою для висновку про участь

Богородчанського іконостаса в Археологічній та Етнографічній виставці 1885 р.

Цікаво, що іконостас все ж таки “віртуально” побував на виставці у Львові, щоправда, не на Археологічній і Етнографічній, а на Археологічній польсько-руській виставці, яка також відбулася у Львові 1885 р. Таку помилкову інформацію подав польський дослідник Вальдемар Делюга, опублікувавши фотографію іконостаса із церкви Зішестя Святого Духа в Рогатині з каталога Археологічної польсько-руської виставки з підписом “Богородчанський іконостас” [5, 309]. Відомий також рисунок олівцем авторства Станіслава Виспянського, датований 1887 р. [6, 18], де зображено фрагмент іконостаса із церкви Зішестя Святого Духа в Рогатині й також з підписом про іконостас православної церкви з Богородчан. Звідки походить така помилкова інформація — невідомо, оскільки в каталозі Археологічної польсько-руської виставки 1885 р. фотографії іконостаса з Рогатина підписані правильно [7]. Також саме іконостас із Рогатина присутній і в каталозі Археологічної та Етнографічної виставки 1885 р. [4].

Про Крайову виставку 1894 р. відомостей теж недостатньо, проте вони є достовірними. Зводяться відомості до згоди церковного комітету Богородчан брати участь у знаменитій Крайовій виставці 1894 р. випозичанням іконостаса. Одним з організаторів Крайової виставки 1894 р. був Володимир Дідушицький [8, 118] — родич першовідкривача та першого дослідника іконостаса В. Дідушицького, йому була зрозуміла надзвичайна мистецька цінність пам’ятки. Цій справі сприяли богородчанський бурмістр Болощук і парох Пачовський. Однак, не вдалося, оскільки 6 травня 1894 р. у час, призначений для демонтажу іконостаса, богородчанські міщани з невідомих причин виступили проти вивезення пам’ятки. Трьох організаторів заволодування влада арештувала й засудила на три тижні ув’язнення [3]. Судячи з такого вироку суду, можна припустити, що спротив богородчанських міщан був активним і агресивним. Ця подія не набула значного розголосу, про неї відомо лише з короткої замітки у львівській газеті “Діло” за 1894 р. у рубриці “Зъ Судовои салъ”, отже, невідомі й причини та мотиви таких дій міщан. Тому іконостас зі Скиту Манявського так і не потрапив на Львівську Крайову виставку 1894 р. Таким чином було втрачено чудову можли-

вість для широкого ознайомлення громадськості з цим шедевром українського іконопису, привернення більшої уваги загалу, що сприяло би прискіпливішому дослідженню й вивченню та зберігання; виставка набула широкого розголосу та великої зацікавленості і в Галичині, і в Австро-Угорській державі. Доказом був візит імператора Франца-Йосифа I (7 — 11 вересня) до Львова та відвідини виставки [8, 125-139]. Також показовою є кількість відвідувачів виставки — 1 млн. 146 тис. 329 осіб [8, 145], що, безперечно, багато, враховуючи, що населення Львова наприкінці XIX ст. налічувало трохи більше 100 тис. осіб. Звичайно, іконостас на той час був вже достатньо відомий завдяки ґрунтовному мистецтвознавчому дослідженню В. Дідушицького [9], його ж стараннями цю пам'ятку було внесено в перелік пам'яток державного значення на “З'їзді польських і руських археологів”, який проходив у Львові 10 вересня 1888 р. [10, 217-218].

Таким чином іконостас і далі стояв у дерев'яній церкві в Богородчанах до 1916 р. Перша світова війна радикально вплинула на подальшу долю пам'ятки. У травні 1916-го під час так званого “Брусилівського прориву”, щоби врятувати іконостас від наступу російських військ, його демонтували австрійські військовики при допомозі місцевих мешканців і вивезли до Кракова. Демонтували вночі упродовж двох-трьох годин. Керував цією операцією офіцер Бітнер. Про це очевидець писав: “...коли богородчанські горожани побачили несподівано австро-угорські уніформи, з радости не тямилися й помагали при тяжкій праці розкладання. В одній годині зложили вони іконостас на авто, крім того принесли зі своїх домів усе цінне, що мали, перодовсім металеві предмети і кинули їх на авта...” [11], далі “...Тяжко обладовані дорогоцінним ладунком, від'їхали пізно вночі чотири тягарові авта з Богородчан. А коли переїхали через міст на Бистриці, зізли вояки і висадили міст. Незабаром по тому явилися перші кавказькі козацькі патрулі в Богородчанах...” [11]. Хтозна, чи мали австрійські військовики особливий наказ для демонтажу, відомо лише те, що для виконання цієї праці було залучено багато добровольців з-поміж вояків [11], які, ризикуючи своїм життям, врятували цю пам'ятку.

Наприкінці липня 1916 р. іконостас був уже в Кракові. За

сприяння Центральної комісії з охорони пам'яток у Відні в жовтні того самого року його перевезли до Австрійського музею мистецтв та індустрії у Відні [12, 102] (тепер Австрійський музей ужиткового мистецтва), а в листопаді Управа Віденської губернії вирішила ідентифікувати знахідку, а тому почала розшукувати копії зображень іконостаса. Це завдання доручили Краківській мистецько-історичній комісії Академії наук [12, 102], а згодом ідентифікацією іконостаса зайнялася Львівська консерваторська комісія. Копії зображень іконостаса доручили виконати львівському фотографу Йозефові Яворському [12, 102]. З невідомих причин у грудні 1917 р. Відень припинив пошуки фотокопій [12, 102]. Уся ця діяльність, про яку свідчить численне листування між різними урядовими австрійськими установами, включно з військовим міністерством [13], може свідчити, мабуть, про те, що іконостас австрійська влада планувала залишити в музеї та експонувати його частково або ж повністю. Проте ці плани не здійснилися, очевидно, через важкий час Першої світової війни, спричинені нею економічна й політична кризи в Австро-Угорщині та подальший розпад держави 1918 р. Після завершення війни плани експонування іконостаса також не були реалізовані, а на початку 1920-х рр. він був переданий Польщі й потрапив до одного з варшавських музеїв, можливо, у "Королівський замок у Варшаві". Існує інформація про бажання Ставропігійського інституту у Львові встановити іконостас у львівській Успенській церкві. З цією метою інститут звернувся 1923 р. з проханням перевезти іконостас до Львова, але отримав відмову через протест воєводського консерватора [14, 41].

Повернути іконостас до Галичини вдалося через рік, у листопаді 1924 р., завдяки заходам греко-католицької громади Богородчан на чолі з парохом Антіном Рудницьким [15] та активному клопотанню і значній фінансовій підтримці митрополита Андрея Шептицького [12, 102]. Варшавське Міністерство віросповідань і освіти перевезло іконостас для "...музеологічного переховування у Національний музей у Львові" [16, 70], допоки з'явиться можливість передати його до новозбудованої церкви в Богородчанах [15].

Але через рік після перевезення іконостаса до Львова мандри його мали продовжитися в квітні 1925 р., коли до музею

прибув богородчанський урядник, який "... з великою моторністю і молитвою оглянув іконостас і, між іншим, заявив, що громада думає просити 8 моргів церковної землі на церкву, а навіть думає запропонувати Й. Е. (митрополиту) купно самого іконостаса" [17]. Якою була відповідь І. Свенціцького та митрополита Андрея Шептицького — невідомо, але більше музей не мав жодних непорозумінь і претензій щодо іконостаса. Звичайно, виникає питання, актуальне й тепер, чи мали моральне право І. Свенціцький та митрополит Андрей Шептицький відмовляти громаді Богородчан. Адже юридично він міг вважатися законно придбаним 1785 р. церковним майном, яке підлягало поверненню. Але вже тоді було очевидним, що іконостас є пам'яткою загальноукраїнського значення, яка повинна презентуватися для огляду широкій громадськості у великому культурному та мистецькому осередку, яким був Національний музей у Львові, а не стояти в церкві провінційного прикарпатського містечка закритим для широкого споглядання. Окрім цього, громада Богородчан не могла обіцяти безпеку та професійне музейне обслуговування цієї пам'ятки. Отже, іконостас залишили в музеї та законсервували. Невідомо, чи в цей час (друга половина 1920-х — перша половина 30-х рр.) іконостас експонувався в музеї, проте існували різні ідеї щодо його експонування та монтування. Була навіть ідея встановити пам'ятку в соборі Святого Юра у Львові [18, 301]. Однак цей задум не реалізувався. Можливо, причиною стала повна стилістична невідповідність класичного українського іконостаса, створеного на межі пізнього Ренесансу або маньєризму та раннього бароко, з роковою архітектурою та інтер'єром собору Святого Юра, які тяжіли до західноєвропейських католицьких канонів.

Від середини 1930-х рр. іконостас був розташований на постійній експозиції в одному із залів збудованого нового корпусу Національного музею у Львові, виконаного за проектом архітектора О. Пежанського 1928 р. [19, 8]. Як свідчать документи, для експонування іконостаса на другому поверсі корпусу спеціально будувався зал відповідного розміру [20, 26]. Проте іконостас було змонтовано лише в наближеному до первісного вигляді, до демонтажу 1916 р. (окрім Апостоль-

ського ряду, що експонувався окремо), оскільки великі розміри іконостаса (орієнтовно 13х11 м) не давали можливості повністю його змонтувати в цьому приміщенні). Це підтверджує в спогадах мистецтвознавець і багаторічний працівник музею Микола Батіг, який особисто бачив змонтований саме таким чином іконостас 1945 р. [21, 82-85]. Незважаючи на такий недолік, це був фактично єдиний період у музейній історії іконостаса, коли він був експонований майже в повному обсязі у вигляді, наближеному до первісного задуму. Тобто, яким він був у церквах — спочатку в монастирі Скит Манявський, а потім і в церкві Богородчан. Треба також згадати й нереалізований оригінальний проект нового корпусу Національного музею 1926 р. архітектора й працівника музею Володимира Пещанського, в основі якого фактично було експонування Богородчанського іконостаса. Проект передбачав розташування іконостаса в спеціальному залі, поєднаному з коридором, заввишки 13 м, що давало змогу експонувати його в повному обсязі. Окрім того, В. Пещанський спроектував оглядову галерею на висоті 5 м для огляду верхніх ярусів іконостаса, а також систему денного освітлення [19, 8]. Проте через нестачу коштів цей вдалий та оригінальний проект був відхилений на користь простішого, скромнішого та економнішого проекту О. Пежанського [19, 8].

Наприкінці Другої світової війни 1944 р., у зв'язку з наближенням лінії фронту та бомбардуваннями Львова, що загрожувало Національному музею (в "Музейному дневнику" є запис І.Свенціцького від 9 квітня 1944 р. — "Налет, в музеї випали 2 шибки" [22, 16]), усі експонати, у тому числі й іконостас, були перенесені в підвальні приміщення музею [22, 16].

Після закінчення війни ікони іконостаса були на певний час повернуті в експозицію. Але із встановленням окупаційного комуністичного режиму з його войовничим атеїзмом і українофобством постала реальна небезпека самому існуванню іконостаса, як і тисяч інших експонатів давнього українського мистецтва. Цілком можливо, що існували плани повного знищення всієї збірки сакрального мистецтва музею за прикладом знищених 1952 р. творів новітнього українського мис-

Архангел Гавриїл
(Дияконські двері).

Воздвиження Чесного
Хреста

Василій
Великий

Моління

Вознесіння Христове, 1705 р.

тецтва, визнаного більшовицькою владою “формалістичним” і шкідливим [22, 24, 25]. Усі ікони, зокрема й ікони іконостаса, були зняті з експозиції музею, щоби звільнити місце творам радянського соцреалізму, а в лютому 1953 р. перевезені до Вірменського собору на вул. Вірменській, 7 [23, 7-9]. Там, у невідповідних умовах для зберігання музейних експонатів ікони Богородчанського іконостаса, за винятком кількох експонатів, перебували близько 50-ти років.

У 1960 — 1970-х рр. кілька ікон (великі ікони “Вознесіння” та “Успіння Богородиці”) перебували в тимчасових і постійних експозиціях у приміщенні тодішнього Державного музею українського мистецтва (тепер Національного музею у Львові ім. А. Шептицького) на вул. Драгоманова, 42, проте основна частина й далі зберігалася у приміщенні Вірменського собору.

Із настанням незалежності України гостро постало питання перенесення експонатів з Вірменського собору. Хоча загалом доля іконостаса була щасливою, оскільки основна його частина перемістилася спочатку на експозицію в приміщенні Національного музею на вул. Драгоманова, 42, а пізніше — у головний корпус на проспекті Свободи, 20.

1995 р. значна частина іконостаса експонувалася на виставці “Безцінні скарби України. Ікони Богородчанського іконостаса”, присвяченій 90-річчю Національного музею, що проходила в музеї на вул. Драгоманова, 42, де було виставлено низку ікон (намісні ікони “Вознесіння”, “Успіння Богородиці”, “Христос-Учитель”, “Богородиця-Дороговказиця”, “Воздвиження Чесного Хреста”, “Святі Антоній і Феодосій”, дияконські двері із зображенням архангелів Михаїла та Гавріїла, а також центральна ікона іконостаса “Моління”). Виставку доповнювали й численні документальні матеріали з історії іконостаса, мистецькі пам’ятки, історично пов’язані зі Скитом Манявським, графічні твори першого реставратора іконостаса Юліана Макаревича [24, 64-65] та малярські полотна львівських художників із зображеннями монастиря Скит Манявський (Р. Сельський, А. Манастирський). Отже, ця виставка була зразком комплексного концептуального підходу до презентації такої значної мистецької пам’ятки, як

“Богородчанський іконостас”. Можна сказати, що ця виставка стала своєрідним поштовхом і вирішальним чинником для початку реставрації іконостаса, що розпочали 1997 р. спеціалісти Львівського філіалу Національного науково-дослідного реставраційного центру України (ЛФ ННДРЦ України).

Наприкінці 2000 р., спільно з Національним музеєм у Львові та ЛФ ННДРЦ України в честь 2000-ліття Різдва Христового було організовано масштабну виставку відреставрованих ікон “Реставрація іконостасу Воздвиженської церкви Скиту Манявського” [25, 57] у залах музею на просп. Свободи, 20. На ній представлено і відреставровані ікони, і ікони в процесі реставрації. Поряд з іконами експонувалися також численні стенди з інформацією про реставрації іконостаса, його історію та вивчення.

До виставки спеціально підготовано та видано за допомогою Студійського монашого ордену греко-католицької церкви каталог [26] з ілюстраціями та науковими статтями, присвяченими історії іконостаса. У каталозі репродуковано ікони, а також представлені фотографії процесу вивчення та реставрації іконостаса, опубліковано статті про історію Скиту Манявського, іконостаса, проаналізовано його іконографічні особливості та викладено науковий підхід у реставрації іконостаса. Фактично це видання є першим опублікованим широким дослідженням іконостаса від часу виходу 1926 р. колективної праці [15]. Під час експонування виставки проведено наукову конференцію з висвітленням проблем реставрації та дослідження іконостаса.

У процесі реставрації кілька складових частин іконостаса експоновано в Києві на виставці відреставрованих творів “Крізь патину часу. Відроджені шедеври”, організованій Національним науково-дослідним реставраційним центром України (ННДРЦ України): Царські ворота та скульптура Пелікана, яка завершує іконостас. Виставку присвячено реставраційній діяльності ННДРЦ України в галузі декоративно-ужиткового мистецтва [27, 143-147], вона експонувалася в Національному музеї Т. Г. Шевченка 2005 р. Після завершення реставрації невелика ікона “Спас Нерукотворний” експонувалася 2008 р. на виставці, присвяченій 70-річчю Національного науково-

дослідного реставраційного центру України “Відреставровані шедеври з музейних скарбниць України” [28, 22], яка також відбувалася в Національному музеї Т. Г. Шевченка. Ще дві великоформатні ікони з іконостаса — “Вознесіння” та “Моління” — планувалися до експонування на черговій виставці, організованій ННДРЦ України “Відреставровані твори з музеїв України”, проте виставлені не були, однак опубліковані в каталозі виставки [29, 9-10].

Надалі іконостас був експонований на виставці в Національному музеї у Львові після завершення реставрації на початку 2006 р. На цій тимчасовій експозиції відреставровані намісні ікони були змонтовані у свої оригінальні рами та встановлені рядами в іконостасному порядку, що дало змогу побачити іконостас у достатньо наближеному до оригіналу вигляді.

Після завершення реставрації та передання іконостаса музеєві жодна ікона не була експонована ні в постійній експозиції, ні на виставках. Так тривало до 2009 р., коли було відкрито експозицію його частини після реставрації в одному із залів Національного музею ім. А. Шептицького у Львові. Проте представлено лише невелику частину іконостаса (кілька намісних ікон з пределами, дияконські двері, декілька ікон апостольського та пророчого рядів та Розп'яття з Предстоячими), що розташована на одній стіні в невеликому залі без інформаційного супроводу і про реставрацію іконостаса, і про його історію. На нашу думку, такий шедевр українського іконопису заслуговує значно ширшого представлення в музейній експозиції. Таким прикладом може бути експонований майже в повному обсязі після реставрації у залі музею “Скварявський іконостас”, що його створив старший сучасник Кондзелевича Іван Руткович у 1697 — 1699 рр. для церкви Різдва Христового в Жовкві.

Варто наголосити, що під час реставрації іконостаса в ЛФ ННДРЦ України було детально розроблено план його повного експонування з можливістю розташування такої експозиції у великій залі головного корпусу музею на просп. Свободи, 20. Вказаний зал є на другому поверсі музею і вікнами виходить на головний фасад. Великі вікна та скляний купол пропускають чималу кількість світла, що дає можливість достатнього освітлен-

ня іконостаса природним сонячним світлом. Приміщення має велику площу та значні висоту й ширину, які уможлиwiająть значний огляд такої великоформатної пам'ятки в повному обсязі, а не частинами. Також це приміщення відзначається сприятливим температурно-вологісним режимом, необхідним для збереження пам'ятки. Усі ці дослідження та пропозиції були запропоновані керівництву музею, проте залишилися без відповіді.

Отже, історія експонувань іконостаса триває — остаточно питання його показу в усій величі та красі, як планував митрополит А. Шептицький і як заслуговує на це пам'ятка українського іконопису, ще не вирішене.

1. *Островський Ю., Пелех М.* Нові матеріали до історії досліджень та реставрації Богородчанського іконостаса у XIX ст. (Атрибуція нововіднайдених фотографій іконостаса Воздвиженської церкви із Скиту Манявського 1698 — 1705 рр. у церкві м. Богородчани) // Національний науково-дослідний реставраційний центр. Львівський філіал. Бюлетень. Інформаційний випуск. — № 1(2008). — 10. — С. 212-216. 2. *Булик Н.* Археологічна виставка 1885 року у Львові // Археологічні дослідження Львівського університету. Вип. 2004. — 7. — С. 177-183. 3. Богородчанський іконостас // *Зъ Судовой саль. Процесъ о иконостасъ.* — Діло. (Львів). — 1894. — Ч. 228. 4. *Katalog wystawy Arheologicznej i Etnograficznej we Lwowie.* 1885. — 225 с. 5. *Делюга В.* Історія досліджень церковного мистецтва у Львові на рубежі XIX і XX століть // *Замосцько-Волинські музейні зошити.* Том IV. — Замосць, 2006/2007. — 19-38 с. 6. *Gallery "Orthodox art of the old polish republic". Guidebook.* The national museum in Cracow the bishop Erazm Cioek palace. — Cracow, 2008. — 128 с. 7. *Wystawa archeologiczna polsko-ruska urzdzona we Lwowie w roku 1885,* — Lwow, 1885. — 148 с. 8. *Сулим Б.* Феномен крайової виставки у Галичині 1894 року, — Львів. 2007. — 208 с. 9. *Dzieduszycki W.* "Ikonostas Bogorodzanski" // *Przaegland archeologiczny.* Organ C. K. Konserwatorium pomnikow oraz towarzystwa archeologicznego. Zesz. 4. — Lwow, 1888. — 99-130 с. 10. *Ossowski G.* Sprawozdanie o wystawie archeologicznej we Lwowie w roku 1885 / *Przaegland archeologiczny.* Organ C. K. Konserwatorium pomnikow oraz towarzystwa archeologicznego. Zesz. 4. — Lwow, 1888. — С. 207-218. 11. Богородчанський іконостас // Діло. (Львів). — 1916. Ч. 231. 12. *Мисюга Б., Откович М.* Богородчанський іконостас: реставрація, пошуки, знахідки // Київська церква. — Львів, 2000. — № 5 (11). — С. 99-102. 13. Материалы о состоянии и сохранении памятников архитектуры и искусства на территории Богородчанского повета (Докладные записки, запросы, донесения и др.) // Центральний державний історичний архів України у Львові. — Ф. 616. — Оп. 1. —

Спр. 114. **14.** Вуйчик В. Архітектурний ансамбль Успенського братства. Реставрація та обнова // Володимир Вуйчик. Вибрані праці. До 70-річчя від дня народження. Вісник інституту "Укразхідпроектреставрація". — Львів, 2004. — № 14. — С. 36-42. **15.** Драган М., Свенціцький І., Пещанський В. Скит Манявський і Богородчанський іконостас. — Жовква, 1926. — С. 58. **16.** Двадцять-пятиліття діяльності Національного музею. — Львів, 1930. — С. 123. **17.** Звіт управи Національного музею у Львові // Центральний державний історичний архів України у Львові. — Ф. 750. — Оп. 1. — Спр. 2. **18.** Овсійчук В. Олекса Новаківський. — Львів: Інститут народознавства НАН України, 1998. — С. 332. **19.** Посадська Д. Проекти розбудови Національного музею у Львові у 1920-1960-х роках // Галицька брама. — 2006. — № 5-6 (137-138). — С. 6-10. **20.** Сидор О. Національний музей у Львові в історії музейництва Галичини кінця XIX — XX ст. // Літопис Національного музею. — Львів, 2004. — № 3(8). — С. 5-33. **21.** Батізі М. Мій Національний музей (спомини) // Міністерство культури і мистецтв України. Національний науково-дослідний реставраційний центр. Львівський філіал. Бюлетень. Інформаційний випуск, присвячений реставрації іконостаса церкви Воздвиження Чесного Хреста з монастиря Скит Манявський. — № 1(7), — 2006. — С. 82-85. **22.** Батізі М. Білі сторінки в історії Національного музею у Львові // Літопис Національного музею. — Львів, 2000. — № 1(6). **23.** Батізі М. Білі сторінки в історії Національного музею у Львові. 1952 — 1962 рр. // Літопис Національного музею. — Львів, 2001. — № 2(7). — С. 3-22. **24.** Лупій Т. Хроніка 1991 — 1999 років // Літопис Національного музею. — Львів, 2000. — № 1(6). — С. 59-76. **25.** Демко Т. Хроніка 2000 року // Літопис Національного музею. — Львів, 2001. — № 2 (7). — С. 55-58. **26.** Іконостас Воздвиженської церкви Скиту Манявського. Каталог виставки відреставрованих ікон. Авт.-упор. Канарська О. Тематичний збірник Святопокровського жіночого монастиря Студійського уставу. — Львів, 2000. — Вип. 5. — С. 40. **27.** "Крізь патину часу. Відроджене минуле". Каталог виставки відреставрованих творів декоративно-ужиткового мистецтва з музейних колекцій України. — К., 2005. — 184 с. **28.** "Відроджені шедеври з музейних скарбниць України". Каталог виставки з нагоди 70-річчя Національного науково-дослідного реставраційного центру України. — К., 2008. — 175 с. **29.** "Відреставровані твори з музеїв України". Каталог виставки. — К.: Національний науково-дослідний реставраційний центр України, 2000. — 96 с.

Annotation

Otkovych Taras. History eksponovan icons in the Church of the Holy Cross Monastery Maniavsky (Bohorodchany iconostasis) attribution Job Kondzelevicha. This article discusses the history eksponovan iconostasis of the church of the Holy Cross monastery Maniavsky Job Kondzelevicha attribu-

tion. Details were given, all the exhibition, which was exposed iconostasis and its individual parts, and examined all the circumstances of these exhibitions.

Key words: iconostasis of the Church of Holy Cross Monastery Maniavsky Bohorodchany iconostasis Job Kondzelevych, Archaeological and Ethnographic Exhibition in 1885 in Lviv, land Exhibition 1894 in Lviv, Metropolitan Andriy, National Museum in Lviv. A. Sheptytsky.

Аннотация

Откович Тарас. История экспонирования иконостаса церкви Воздвижения Честного Креста из монастыря Скит Манявский (Богородчанский иконостас) авторства Йова Кондзелевича. В статье исследуется история экспонирования иконостаса из церкви Воздвижения Честного Креста монастыря Скит Манявский авторства Йова Кондзелевича, рассмотрены все обстоятельства этих выставок.

Ключевые слова: Богородчанский иконостас, история экспонирования.